

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland

ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

Jens Kluuses Høste-Høytid. — Samleren.

Nr. 9. — 1. MARTS 1928. — 4. Aarg.

KJØBENHAVNS HANDELSBANK

KJØBENHAVN

ETABLERET 1873

Aktiekapital (fuldt indbetalt) . . . Kr. 50.000.000

Reservefond 30.713.665

FILIALER I:

AABENRAA - AARHUS - ESBJERG - GRAASTEN
HADERSLEV - HORSENS - KALUNDBORG - ODENSE
RANDERS - RØNNE - SØNDERBORG - TOFTLUND
TØNDER - VIBORG - VARDE

Biler udlejes

altid pæne og under paalideligt

Førerskab.

Ogsaa over Grænsen.

H. Jensen Toft

Humlekærren, Tønder

Tel. 276.

Paa Ratebetaling sælges:

Dame- og Herrearmbaandsuhre

Stueuhre, Grammofoner,

rustfri Knive, Sølvplet o. s. v.

Forlang Tilbud.

Importlageret

St. Kongensg. 81, København K.

Sønderjydsk Maanedsskrift

Tønder

Postgiro Nr. 9816.

Abonnementspris fjerdingaarlig ved Posten Kr. 1,65, — i
Boghandelen eller frit tilsendt fra Seminarielærer Eskildsen
i Tønder Kr. 1,50.

Jens Klunses
Høste-Høntid,

beskrevet
af en ubedet Ven.

En for,

at nogen af sliq Galenskab skal lee,

men for,

at hver deraf kan

Tidens Daarskab

see.

(Koster 2 Shbfilling.)

Trykt i Haderslev 1809

Mel. Ach Phillis! jeg er bleven ramt.

1.

Sanct Mikkels Aften vil Jens Klus
Sin Høste-Høytid gjøre,
Og derformedelst alt sit Huus
En Lystighed tilføre.

2.

Han sine Svogre dertil bad,
Med deres gode Røner;
Saa om hans Bord man faae en Råd
Af meer end tolv Personer.

3.

En gammel Vædder fik Forlov,
Sin Hals dertil at række.
Kjøb vil dertil, det er behov,
Og lidt vil ikke klække.

4.

Ann Lisbeth, Pigen, let paa Hæl,
Gespindt til Stad maae hvimpe,
At købe Simler, Hvedemeel,
Korender med til Klimpe.

5.

Samt andet, hvad som Smag og Syn
Paa Suppen kun sætte,
Og Stokfisk, Sennip, Røfengryn,
For ingen Ting forgiette.

6.

Saa kaagte Kringler trende Dubs,
I Skaalerne at bryde,
Med Mjød oppaa; og til et Puds
Med Brændviin først begyde:

7.

Alt Gæsterne paa Stoel og Bænk
Til Høste-Høytids Glæde
Foruden hvad de fik af Skienk,
Sig drukken kunde æde.

8.

Da Soel og Dagen endelig
For skumle Mørkning bøjet,
De Budne hos Jens Kluus da sig
Indfandte vel fornøjet.

9.

Strax Birreth dækket Stuebord,
(Saa heedte Jenses Kone)
Jens Kluus fremførte sine Ord
Af en bevægsom Tone,

10.

Og sagde: I faaer sætte jer,
Saa vil vi strax begynde.
Nu Klimperne alt færdig er.
Men der vil jeg forkynde:

11.

En Suppen høer maae have først,
Den kommer got til Lave,
Saavel at slukke eders Tørst,
Som aabne eders Mave,

12.

Mens Glasset det gik Raden rundt,
Og naaede Svoger Lasse,
Jens Kluus han sagde: Har du ondt,
Da kan dig denne passe.

13.

Fem Kander Brændeviin var hent,
Tre Kruser Miød stod rede.
Et af de største Lys blev tændt,
Og bedste Anstalt skede.

14.

Nu Birreth kom med Suppen hid,
Og sagde: I maae læse.

Den er vel varm, men J har Tid,
At J paa den kan blæse.

15.

Og lader mig nu ikkun see,
At den ret eder smager,
Og J af Kiød og Klimperne
Kun døgtig til jer tager.

16.

Man og ved Bordet ingen saae
Sig ved sin Sundhed skamme,
Dog klagede de lidet paa,
At Klimperne var' stramme.

17.

Saa strax var ikke Suppen ædt,
Før Flasken kom i Gænge.

Jens Kluus.

En Suppen derpaa, det er ret.

Svoget Trauls.

Den har jeg ventet længe.

18.

Det fodbøls Glas maae nu heran,
Det lader sig en sætte,
Hvortil vi ogsaa best er van,
Og hver skal tømme dette.

19.

Jens Kluus sin Suppen først bekom,
Drak Glasset ud til Bunde,
Og vendte det paa Bødet om.

Jens Kluus

Nu saae J, at jeg kunde.

20.

Saa strax den Suppen var omskient,
Den ingen negte torde;
Saa strax blev og paa Ørøden tænkt,
At den kom ind paa Borde.

21.

Hver greb sin Skee, gik løs derpaa,
Og Sundheds Paffe viiste

Den smagte vel, hvorfor ogsaa
De Birreth Jenses priifte.

22.

Nu kom det fodløs Glas igien,
En Suppen maatte skride,
Med den at støde Ørøden hen
I Livet til hver Side.

23.

Herefter kom nu Stokfisk frem,
Vel kaaget, blødt og banket,
Med Smør og Sennip over dem,
Hvorpaa ey nogen anket.

24.

Den ikke kom uplukkert bort,
Men meget herlig smagte.
Som friske Folk man spiiſte fort;
Man faa af Bordet bragte.

25.

Strax derpaa kom det fodløs Glas,
Jens Kluus fornuftig meente
En Suppen kom nu vel tilpas,
Og ret paa Fisken tjente.

26.

Jens Kluus han sagde: Ja nu maae
Vi Skaalerne forfremme,
Og satte Moers Skaale paa,
Hans egen ey at glemme.

27.

Derefter Svoger Lasses kom.
Hvorpaa hans Kones fuldte.
Dernæst gik Svoger Traulses om,
Man Konens og udhuulte,

28.

Jens Kluufes Søns Christophers blev
Af samtlig Laug og drukket.
Med Ingeborgs (*) man efterdrev,
Saa hver sin Lørf fik slukket.

(*) Ingeborg, Jens Kluufes Datter.

29.

To Postter var' endnu til Rest'
En Laugs - og Høfte - Skaale,
Og disse skulde man hver Giest,
Om mueligt, toppemaale.

30.

Tre store Skaaler kom og ind
Med Brændviin, Mjød og Krummer.
Jens Kluus han sagde: Denne Pind
Blev lovet jer i Sommer.

31.

Tre Skeeder fulde rundt omkring
En skulde anden give.
De sagde: Man ved denne Ting
Kan Orm af Livet drive.

32.

Jens Kluus Ann Lisbeth bød at gaae
Peer Spillemand at hente,
At vi os og en Dands kan faae.
Han kan en Styver vente.

33.

Med Fidlen kom Peer Spilmand saa
En Suppen fik i Munde;
Begyndte strax at gnide paa,
Det stærkeste han kunde.

34.

Hey! lystig! sagde da Jens Kluus,
Nu vil vi ærlig drikke.
At nogen tørstig fra mit Huus
Skal gaae, det vil jeg ikke.

35.

Saa længe vi paa Væggen kan
En Flue see, vi svirer
Ey hvad! om Fødderne et Gran
Endda faae skive Gier.

36.

Jens Kluus befalede sin Søn,
Men Tegnebog at komme.

Han soor, at et Register skjøn
Sag skreven i hans Lomme.

37.

Læs op, Christoffer Jensen Klus!
Hvad hver har gjort i Sommer,
Paa Marken og i her mit Huus,
At hver sin Straf bekommer.

Christoffer.

(faaer Bogen op, og begynder at læse deraf:)

„Vor Auelskarl Torkild slog sit Leeskaff i Stykker.

„Ann Lisbeth, vor Pige, brød en Røvebul.

„Torkild glemte sin Styrge hiem.

„Vor Svend Claus vældte et Læs Høe.

„Vor Pig Maren Faaborgs brød en Røve.

„Torkild brød en Skee i æ Ørød.

„Claus lod en Fork tei fra sæ, da han forket Voget.

„Ann Lisbeth brød en Skagfod.

„Claus glemte et Lastræ.

„Moer slog et Skagtræ i Stykker.

„Torkild vældte en Pot Velling a æ Mark.

„Maren glemte æ Skee hiem.

„Faer vældte en tom Doun i æ Gaar.

Ann Lisbeth.

A Christoffer slo vor Ørødske i sønder a vor Kat.

38.

Nu skienker i, og fylder brav,
Og lader Glasset skride,
At Torkild faaer den første Straf;
Thi han staaer først paa Krude.

Torkild.

Er det en Straf, da gid den Straf gaae det
hele Land over.

(Drikker ud.)

39.

Den anden Straf nu fulgte paa,
Den tog han og med Blæde;
Paa Beenens' neppe kunde staae,
Saae derfor om et Sæde.

Torkild.

Alles vores Skaale! Hun maae gaae ad den gamle Rende.

Drikker ud, og begynder at synge om
(Herr Peder og liden Kirstin)

40.

Nu kom det fodbøjs Glas igjen,
Opmaalt fra Bund til Bredde.
Den tridie Straf nu maatte hen,
Og Torkild ned at sidde.

41.

Den fierde han tilligemed
Retmæssig maatte tage,
Torkild
Naar det kun blive kan derved,
Saa skal jeg aldrig klage.
Torkild

Sid Drollen splide det fodbøjs Glas! Hey nu er jeg mari fuld. Jeg troer, at jeg har drukket en og tyve af saadanne Vallier Brændeviin. Hvad vil I nu mere?

(Drikker ud, og synger om Olger Danske og Buurmand.)

42.

Nu maatte da Ann Lisbeth hid,
Det første Glas at drikke,
Jens Klus
Luk nu kun op, gjør Munden viid,
Her gielder Penhed ikke.
Ann Lisbeth

Det er jo ret at qvæle Folk. Vi havde havt den bedre behov i Sommer. Naar vi kom fortrættede hjem af Marken, da fik vi intet, og nu skal vi have mere, end vi har got af. Det er ret en Fandens Skik.

(Hun drikker ud, og begynder at sprude.)

43.

De andre.
Du en endnu tilgode har,
Og tør ey derfor sprude.

Drik den kun ud, gjør Sagen klar,
Her tages ingen Mude.

Ann Lisbeth

Jeg drikker i i Aften, at jeg hverken gjør
Gavn i Morgen eller i Overmorgen. Jeg troer,
at jeg skal spy. —

44.

Jens Kluus

Da troer jeg ikke, Claus skal spy,
Men nok sit Glas udtømme.
Luk Munden op, lad løbe i,
Du kan jo sluge Strømme.

Claus

Ja, jeg er van til Ont.

45.

Den anden Straf han tog imod,
Drak alle Venners Skaale.

Claus

Den tredie maae og være god,
I Glasset fuldt maae maale.

(Claus drikker ud, sigende:)

Hillemænd! hvad det gjorde got. Det drog
ret omkring i Kroppen. Nu kan jeg marri føle
det nedre i mine Læer Ender. Hey! spil op, Peet
Spillemand! spil os nu en Mollevet.

46.

Det kom nu Maren Faaborgs til,
At straffes tvende gange.

Maren Faaborgs.

Den eene jeg nok tage vil,
Men tvende er for mange.

47.

Hun drak den eene ud i Hast,
Saae suur og vredt med Munde.

De andre.

Nu skienker i den anden fast;
Vi saae nok, at hun kunde.

Maren Faaborgs.

Det havde været bedre, at vi havde takket

vor Herre, og syngt en køn Psalme, iftedet for
at holde saadan Fandens Huus med Drikken.

48.

Jens Kluus

Det ikke heromkring er Skik,
Vi bruge vores Mode
Og i det Sted med Dands og Drik
Vi g r os bravt tilgode.

49.

De andre.

Nu kun det fodb s Glas herhid,
Og Faer en Straf iskienker.
Det er nu paa den høye Tid,
At vi paa ham og tænker.

Jens Kluus

(drikker ud, sigende:)

Jo mere vi tager, jo bedre den smager.

50.

De andre.

Nu Moer efter Faer maae
Mod hendes Straf og tage.

Jens Kluus

Hun skal saamæn og hendes faae,
Saa hun skal ikke klage.

Birreth.

J ere gode, at J og huske paa mig. Jeg
takker eder alle for en naadig Straf.

(Drikker ud, og vender Glasset paa Bordet.)

51.

Ann Lisbeth

Men viid nu og, Christoffer! at
Du straffes skal, og både
Den Grydskee, da vor arme Kat
Du næsten slog til døde.

Christoffer.

Denne Straf drikker jeg for vor Kat. Det
skal være Kattens Skaale. Veed J nu noget
mere, saa siger frem.

52.

De andre.

Ja, Claus han ellers er saa klog;
J skal ham een imaale,
Fordi han ey sin Hat aftog,
Da han drak Moers Skaale.

Claus

Lad kun komme. Jeg kan endnu drikke et.
Det er en Hatteskaale. Godtaar, Tørstige.

(Drikker ud, og synger: Nu haver jeg
sviret saa længe 2c.)

53.

Jens Kluus

Nu Slutteskaalen maa paa Gang,
Og Glasset hurtig skride.
Vi maae ey gjøre Talen lang,
Det Tiden ey vil lide. —

54.

Den ogsaa gik i Hast omkring,
Og hver var vel tilmode.

Claus

Nu vil vi have os en Spring,
Og det paa staaend Fode.

55.

Claus til Spillemanden.

Peer Spilmand! spil en Mollevet,
Men hør først, hvad jeg siger:
Hvis du den ikke spiller ret,
Da faaer du Drefiger.

(Claus faaer Ann Lisbeth ved Haanden. —

Peder Spillemand begynder en Menuet.
Benene vil ikke lyde Claus. Han dand-
fer op mod Vægge og Dørre, slaaer med
Baghaanden paa Loftet, og styrter om paa
Gulvet. Ann Lisbeth hielper ham op igien.
Hand dandfer Dandsen til Ende.)

Claus

En Suppen oven paa dette, og Ann Lisbeth
skal have een.

Ann Lisbeth

Skam faae den der vil! nu soer jeg. Mit Hoved løber rundt. Jeg havde bedre en Søvn end en Suppen behov.

Claus.

Da vil jeg have een, jeg sveder. — Saae I nu, hvor jeg kan dandse Molleket? Det fik jeg lært, da jeg tiende i Breebbroe.

Torkild.

Jeg saae nok, at du styrtede paa Gulvet, og mig syntest, at du dandser, ligesom naar Børnen dandser.

Claus.

Som Børnen dandser, Torkild? som Børnen dandser? — Havde jeg havt noget mere i Hovedet, havde du vist faaet en Ulykke. Tænker du at du vil holde mig for Nar? Sid Fanden enten være din eller de andres Nar!

Torkild.

Ja, jeg kan sagte tie.

Claus.

Det vil og blive dit Raad. — Hen, Peer Spillemand! nu Polsk — Jeg kan baade dandse Polsk, og Engelsk, og Hollandsk, og Svensk, og Molleket og alt det Dievlerie, der er til. Jeg har lært det i Breebbroe. Og Tramper Dandsen og Skoemager-Dandsen, og Skræder-Dandsen, og Snyspring, og hvad I vil have. Jeg kan det lige vel altfammen.

(De leer alle.).

56.

Birreth.

Her er en Skaale nu igjen
Med Brændeviin, Misd og Krummot,
Seer til, at I den lister hen,
Før I til Dandsen kommer.

57.

En faaer den anden give sit.
Og Skeerne bradt maale.

Claus.

Ja, jeg tilsidst vil have mit,
Og skrabe denne Skaale. —

58.

Den første Dands Jens Kluus han fik
Med Birreth, Moer i Huset.
Vanheldig han tilbage gik,
Og fik et Spindhiul knuset.

59.

Saa maatte Trauls og Lasse op
Med deres Koner begge.
De dandsede i fuld Galopp
Mod Borde og mod Vægge.

Claus.

Torkild! du og Maren Faaborgs maae mari
nu med.

Torkild.

Jeg kan neppe staae, siden dandse.

Claus.

Kan du ikke dandse, da est du og ret en Dre.
Du maae være fød i Drenvad.

Torkild.

Kan vel være.

Claus.

Da vil jeg dandse. Jeg har lært det i Breed-
broe.

Torkild.

Ja, det har vi seet.

Claus.

Ney, nu skal I faae det bedre at see. — Kom
Maren Faaborgs! Vi vil have Polsk?

Maren Faaborgs.

Det skal maaske blive Polsk nok.

Claus.

Ja, paa min Troe skal det blive Polsk. —
Peter! du must uns spielen Polsk, und nicht sparen
by de Fiedelstrenge.

(Claus sætter Træskoene, faaer Maren
Faaborgs ved Haanden; dandser i Hofsoli-
kerne, styrter om imod Rakkellovnen, og

faaer et Horn i Panden. De andre hielpe
ham op, og sætter ham hen ved Bordet.)

Torkild.

Var det et Polsk Horn, du fik?

Claus.

Det var en Polsk Ørs, jeg fik. Holdt Snut,
ellers faaer du med mig at gjøre.

(Falder hen i Søvn.)

60.

Da jeg saa vidt det havde seet,
Jeg Afskeed tog, og takket
For Got, mig var beviist og skeet,
Helft det mod Midtnat lakket.

61.

Endnu der skulle drikkes Thee,
Og Lyffighed meer drives,
Den heele Færd var værd at see,
Og tilmed at beskrives.

SAMPLEREN.

Jens Kluuses Høste-Høytid.

Foranstaaende Haderslev-Tryk, som vistnok kun findes i det enkelte Eksemplar, der er sendt Redaktionen af P. Lock, Stenneskær, har sikkert saa stor kulturhistorisk Værdi, at det vil volde vore Læsere Glæde. — Dansk Folkemindesamling, som ikke ejer det lille Skrift, har anbefalet os at optrykke det, og Redaktionen er glad ved at kunne udsende det i en Skikkelse, der ligger det oprindelige Tryk saa nær som muligt.

Sørøveren Christen Peersen.

I Nørreherred paa Als boede en Gang en Sørøver ved Navn Christen Peersen. I Farvandene omkring Als laa han ofte paa Lur med sit Skib, og der gik sjældent et Aar, uden at han plyndrede de forbisejlede Skibe og Baade.

Christen Tagsen, som boede i Adserballeskov, ejede en Galiot, der var et bedre Skib end det, Christen Peersen ejede. Og en Gang overfaldt han det og erobrede det. Christen Tagsen kom i ondt Lune, hver Gang han saa Sørøverne sejle forbi med hans Galiot. En Dag, da han stod ved Strandbredden uden for sit Hus, traf det sig saa, at Christen Peersen atter kom forbi nærmere ved Landet end sædvanligt. Straks fattede Tagsen den Beslutning ikke at tabe Skibet af Syne, før han saa, hvor det blev af. Til alt Held kastede Christen Peersen Anker ud for Brandsbøl Strand, hvor hans Søster boede. Christen Tagsen gik da til Nordborg for at anmelde Sagen, og Øvrigheden lod

næste Dag Søsterens Hus omringe, og Sørøverne blev taget til Fange. Men Tagsen havde derfor endnu ikke sin Galiot, han frygtede for, at de, der var ombord, vilde sætte sig til Modværg. Flere Baade blev samlede, og der var modige Gutter nok, der havde Lyst til at se, hvad Galioten indeholdt. Mandskabet paa den gjorde dog ingen Modstand, kun en Svensker, der hørte til Besætningen, anede Uraad. Han raable til sine Kammerater, da han saa, at saa mange Baade lagde sig omkring Galioten: „Tag mig Tønderdusen, jeg tror de vil entre“. Men Forsvaret blev dog ikke til noget, da Krudtet var blevet vaadt. Derfor maatte de alle overgive sig paa Naade og Unaade. Tagsen fik sit Skib igen tillige med det Bytte, der var ombord. Christen Peersen blev henrettet.

(Christen Pedersen var fra Brandsbølle, var Fribytter i den svenske Krig fra 1709-1720, blev fanget 20. Maj 1718, ført til København og henrettet den 18. April 1719.)

Ved Pastor C. Knudsen, Lysholm (1857).

Sagnet om Dravedskov. Kongens Mose har i gamle Dage, før der endnu var nogen Dravedskov, strakt sig helt ind over Højderyggen. Så var der en Enke, hvis Mand var falden i Kongen Tjeneste. Hun fik overladt den hele Landstrækning til en Sæds Høst. Da Kongen Året efter vilde indrage den, viste det sig, at hun havde sået Frø af Træer for at fremskaffe Skov. Hun påstod, at hun havde Ret til at beholde Landet, indtil hun fandt det tjenligt til Høst, således som hun havde fået det overladt af Kongen. Således opstod Dravedskov.

(Ved A. Varby).

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

Indeh. P. Andresen

Telefon 141

Bog- og Akcidenstrykkeri
Formularlager - Bogbinderi

Ole Bole

Seminarielærer Cl. Eskildsens
nye A. B. C. og Oles første Læse-
bog er udkomne

og faas i

Hans Beck's Boghandel
Tønder.

Johs. Paulsen Schmidt's Boghandel, Tønder

Vestergade 67

Telefon 261

Stort Udvalg i Skønlitteratur, Fylde-
penne, Æskepost, billige franske
Raderinger og Lædervarer.

Hurtig

og præcis Besørgelse af alt indenfor Bog-, Kunst og Musik-Branchen
fra Indland og Udland.

I VESTSLESVIG

bør man læse

VESTKYSTEN.

Indmeld Dem i
«historisk Samfund for Sønderjylland»

Bil-

Traktor — Motor — Maskin

Smøre-

Olier

Fedt, Vognsømørelse, Gear-
kasseolie og Drivremme

kun lma Kvaliteter

CARL BORCH

Tønder

Telf. 44

V. J. LUND

Bogbinderi og
Protokolfabrik

TØNDER

Østergade 40

Over Gaarden

Alt Bogbinderarbejde
udføres hurtigt og solidt.

**LYS & KRAFT
RADIO**

VESTERGADE 17 :-: TLF. 378

N. PICULELL

Forlang Tilbud fra

Piano-
bygger

J. B. Jepsen, Tønder

Pianoer, Hus-Orgler, Noder, Grammofoner